

"הַשְׁרַח הַחֲלָבִי" לְתוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת וישב

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

הדר וימלך תחתיו שמלה
 לו ממשרקה: וימת שמלה וימלך
 תחתיו שאול מרחבות הנהר:
 לח וימת שאול וימלך תחתיו בעל
 לו חנן בן-עכבור: וימת בעל חנן
 בן-עכבור וימלך תחתיו הדר
 ושם עירו פעו ושם אשתו
 מהיטבאל בת-מטרד בת
 ספטיור מי זהב: ואלה שמות אלופי
 עשו למשפחתם למקמתם
 בשמותם אלופי תמנע אלופי
 מא עלוה אלופי יתת: אלופי
 אהליבמה אלופי אלה אלופי
 מב פינן: אלופי קנז אלופי תימן
 מג אלופי מבצר: אלופי מגדואל
 אלופי עירם אלה ואלופי אדום
 למשבתם בארץ אחוזתם הוא
 עשו אבי אדום:

וישב וישב יעקב בארץ מגורי אביו
 לזא ב בארץ כנען: אלה תלדות
 יעקב יוסף בן-שבע-עשרה
 שנה היה רעה את-אחיו בצאן
 והוא נער את-בני בלהה ואת-
 בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף
 את-דבתם רעה אל-אביהם:
 ג וישראל אהב את-יוסף מכל-
 בניו כי-בן-זקנים הוא לו
 י ועשה לו כתנת פסים: ויראו
 אחיו כי-אתו אהב אביהם

מכל-אחיו וישנאו אתו ולא
 ה יכלו דברו לשלם: ויחלם יוסף
 חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד
 י שנא אתו: ויאמר אליהם
 שמעו-נא החלום הזה אשר
 י חלמתי: והנה אנחנו מאלמים
 אלמים בתוך השרה והנה
 קמה אלמתי וגם-נצבה והנה
 תסבינה אלמתיכם ותשתחוין
 ח* לאלמתי: ויאמרו לו אחיו
 המלך תמלך עלינו אם-משול
 תמשל בנו ויוספו עוד שנא
 אתו על-חלמתי ועל-דבריו:
 ט ויחלם עוד חלום אחר ויספר
 אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי
 חלום עוד והנה השמש והירח
 ואחד עשר כוכבים משתחוים
 י לי: ויספר אל-אביו ואל-אחיו
 ויגער-בו אביו ויאמר לו מה
 החלום הזה אשר חלמתי
 הבוא נבוא אני ואמך ואחיק
 יא להשתחוות לך ארצה: ויקנאו-
 בו אחיו ואביו שמר את-
 יב הדבר: וילכו אחיו לרעות את-
 יג צאן אביהם בשכם: ויאמר
 ישראל אל-יוסף הלוא אחיק
 רעים בשכם לכה ואשלחך
 יד אליהם ויאמר לו הנני: ויאמר
 לו לך-נא ראה את-שלום
 אחיק ואת-שלום הצאן

והשבני דבר וישלחהו מעמק
 טו חברון ויבא שכמה: וימצאהו
 איש והנה תעה בשדה
 וישאלהו האיש לאמר מה-
 טז תבקש: ויאמר את-אחי אנכי
 מבקש הגידה-נא לי איפה
 יז הם רעים: ויאמר האיש נסעו
 מזה כי שמעתי אמרים נלכה
 דתינה וילך יוסף אחר אחיו
 ח וימצאם בדות: ויראו אתו
 מרחק ובטרו יקרב אליהם
 ט ויתנפלו אתו להמיתו: ויאמרו
 איש אל-אחיו הנה בעל
 כ החלמות הלזה בא: ועתה
 לכו ונהרגהו ונשלכהו באחד
 הברות ואמרנו חיה רעה
 אכלתהו ונראה מה-יהיו
 כא חלמתי: וישמע ראובן ויצלהו
 מידם ויאמר לא נכנו נפש:
 כב ויאמר אלהם וראובן אל-
 תשפכו-דם השליכו אתו אל-
 הבור הזה אשר במדבר ויד
 אל-תשלחו-בו למען הציל
 אתו מידם להשיבו אל-אביו:
 כג ויהי כאשר-בא יוסף אל-אחיו
 ויפשיטו את-יוסף את-כתנתו
 את-כתנת הפסים אשר עליו:
 כד ויקחהו וישלכו אתו הברה
 כה והבור רק אין בו מים: וישבו
 לאכל-לחם וישאו עיניהם

בראשית | וישלח לו

עאד והוודא אלשמש ואלקמור וידעשר כוואכב סגדין לי:
 10. ויספר - וחכא אלא אבו ואלא אכוותו וזאם פי אבו
 וקאל לו איש ליחלם הדא אלדי חלימית אנכאן גאיי ניגי
 אנא ואימך ואכוותך ליניסגוד לך על ארץ: 11. ויקנאו -
 וגרו מינו אכוותו ואבו חיפיץ אלא אלכלאם: 12. וילכו -
 ומציו אכוותו לירעו אלא גנאם אבוהון פי שכם:
 13. ויאמר - וקאל ישראל אלא יוסף הוולא אכוותך רעיין
 פי שכם תעא ואבעתך אליהון וקאל לו הוודאנני:
 14. ויאמר - וקאל לו מצי הלאן נצור אלא סלם אכוותך
 ואלא סלם אלגנאם ורידילי גוואב ובעתהו מן סהלית
 חברון ואיגא לשכם: 15. וימצאהו - ווגדהו רגול והוודא
 תאייה פיל חקליה וסאלו אלרגול קאיילא איש תפאטיש:
 16. ויאמר - וקאל אלא אכוותי אנא מפתיש כאביר הלאן
 לי ווין הימה רעיין: 17. ויאמר - וקאל אלרגול ריחלו מן
 הינא אין סמיעית קאיילין נמצי לדותן ומיצי יוסף וורא
 אכוותו ווגדהו פי דותן: 18. ויראו - ונצרו אלו מן בעיד
 ומן קבל יקרב אליהון ותחאיילו עאליה ליקיתלו:
 19. ויאמרו - וקאלו רגאל אלא אכו הוודא צאחיב
 ליחלמאת הדא איגא: 20. ועתה - והלאן תעו וניקתלו
 ונירמי פי ואחיד מן אלגביב ונקול וחשיה רדייה אכלתו
 וננצור איש יכוננו חלמאתו: 21. וישמע - וסימיע ראובן
 וכלצו מן ידיהון וקאל לם נקתלו כאליוץ: 22. ויאמר -
 וקאל אליהון ראובן לא תספכו דם רמו אלו אלא אלגביב
 הדא אלדי פיל בר ויד לא תמידו פי לאגל כלץ אלו מן
 ידיהון לירגעו אלא אבו: 23. ויהי - וכאן כאלדי איגא
 יוסף אלא אכוותו ושלחו אלא יוסף אלא כתוניתו אלא
 כתוניית לימכראמיה אלדי עליה: 24. ויקחהו - ואכדו
 ורמו אלו ליגביב ואלגביב פאריג ליס פי מא: 25. וישבו -
 וגלסו ליכלו טועאם ורפעו עיונהון ונצרו והוודא קפל

ממשרקה: 37. וימת - ומת שמלה ותצלטן עווצו שאול
 מן וסעית נהר אלפרה: 38. וימת - ומת שאול ותצלטן
 עווצו בעל חנן איבין עכבור: 39. וימת - ומת בעל חנן
 איבין עכבור ותצלטן עווצו הדר ואיסים קרייתו פער
 ואיסים זוגתו מהיטבאל בינית מטורד בינית מרוביס דהב:
 40. ואלה - והדולי איסמי סנגיק עשו לאטווייפהון
 למכנאתם פי איסמיהון סנגיק תמנע סנגיק עלוה סנגיק יתת:
 41. אלוף - סנגיק אהליבמה סנגיק אלה סנגיק פינן:
 42. אלוף - סנגיק קנו סנגיק תימן סנגיק מבצר: 43. אלוף -
 סנגיק מגדיאל סנגיק עירם הדולי סנגיק אדום למגליסהון
 פי ארץ מלכהון הוא עשו אבו אדום:

לז

וישב 1. ויגלס יעקוב פי ארץ מסאכין אבו פי ארץ כנען:
 2. אלה - הדולי תווליד יעקוב יוסף ו' סבתעשר סניה כאן
 ראעי מע אכוותו פיל גנאם והוא מתראבי מע בנין בלהה
 ומע בנין זלפה נסוואן אבו וגאב יוסף אלא שניעיתהון
 רדייה אלו אבוהון: 3. וישראל - וישראל חאב אלא יוסף
 מן גמיע בנינו אין איבין כתייארייה הוא לו וציניע לו
 כתונייה מכארמיה: 4. ויראו - ונצרו אכוותו אין אלו חב
 אבוהון מן גמיע אכוותו ובגצו אלו ולם יגיצרו יכלמו מעו
 ליסלאם: 5. ויחלם - וחילם יוסף חלאם וכבר לאכוותו
 ועווצו אלו ליביגצו אלו: 6. ויאמר - וקאל אליהון סמעו
 הלאן ליחלאם הדא אלדי חלימית: 7. והנה - והוודא
 נחנא מבווקין בקאת פי וצט אלחקליה והוודא קמית בקתי
 ואיצה נתעבית והוודא תחוואטוהא בקתכון וסגדו לבקתי:
 8. ויאמרו - וקאלו לו אכוותו אנכאן תצלטון תצלטון
 עלינא אנכאן חכים תחכום פינא ועווצו עאד ליביגצו אלו
 עלא חלמאתו ועלא כלאמו: 9. ויחלם - וחילם עאד
 חלאם אכיר וחכא אלו לאכוותו וקאל הוודא חלימית חלאם

הצאן. 3. כתנת - ב: כיתונייה, וכן להלן. על מוצא הטילה שבערבות
 היהודית הסורית מארמית ומעברית, ראה בפירוט אבישור 1989, עמ'
 140-142, ובייחוד בהערה 41. פסיפ - ב: כתרנומנו, ואילו ג: מטרוזיה -
 טילה נרדפת. 13. חנני - הנה אני, וכן ב: ג: נעם - כן. 14. מעמק - ב:
 מרג - טילה נרדפת. 21. נכנו נפש - נכנו סופית, ובטילה נרדפת אחרת
 ב: ניקתילו בת.

37. מרחבות הנדר - מן הרחבות שעל נהר פרת, וכן ב: 39. מי חב -
 מצרף הזהב, וכן ב: בעקבות ת"א (מצרף דהבא).

לז

2. נער - גל, וכן בג: איתרבא - גל, בעקבות ת"א (רבי, מרבי. ראה
 שפרבר 1959, כרך א, עמ' 61), וכן אברהם בן הרמב"ם: נאשיא מתרביא
 - מתנדל ומתבגר (עמ' קלד). וראה רד"ק: היה מתנדל עמחם כשהיו רועים

ויראו והנה ארחת ושמעאלים
באה מגלעד וגמליהם נשאים
נכאת וצרי ולט הולכים
ט להוריד מצרימה: ויאמר
יהודה אל-אחיו מה-בצע
כי נהרג את-אחינו וכסינו
כ את-דמו: לכו ונמכרנו
לישמעאלים וידנו אל-תהי-
בו כי-אחינו בשרנו הוא
כח וישמעו אחיו: ויעברו אנשים
מדינים סחרים וימשכו ויעלו
את-יוסף מן-הבור וימכרו
את-יוסף לישמעאלים
בעשרים כסף ויביאו את-יוסף
כט מצרימה: וישב ראובן אל-
הבור והנה אין-יוסף בבור
ל ויקרע את-בגדיו: וישב אל-
אחיו ויאמר הילד איננו ואני
לא אנה אני-בא: ויקחו את-כתנת
יוסף וישחטו שעיר עזים
ויטבלו את-הכתנת בדם:
לב וישלחו את-כתנת הפסים
ויביאו אל-אביהם ויאמרו
זאת מצאנו הכר-נא הכתנת
לג בנה הוא אם-לא: ויפירה
ויאמר כתנת בני חיה רעה
אכלתהו טרף טרף יוסף:
לד ויקרע יעקב שמלתיו וישם
שק במתניו ויתאבל על-בנו
לה ימים רבים: ויקמו כל-בניו

וכל-בנתיו לנחמו וימאן
להתנחם ויאמר כי-ארד אל-
בני אבל שאלה ויבך אתו
לו אביו: והמדנים מכרו אתו
אל-מצרים לפוטיפר סרים
פרעה שר הטבחים:
לח א ויהי בעת ההוא וירד יהודה ס
מאת אחיו ויט עד-איש
ב עדלמי ושמו חירה: וירא-שם
יהודה בת-איש כנעני ושמו
ג שוע ויקחה ויבא אליה: ותהר
ותלד בן ויקרא את-שמו ער:
ד ותהר עוד ותלד בן ותקרא
ה את-שמו אונן: ותסף עוד
ותלד בן ותקרא את-שמו
שלה והיה בכזיב בלדתה אתו:
ו ויקח יהודה אשה לער בכורו
ז ושמה תמר: ויהי ער בכור
יהודה רע בעיני יהודה וימתהו
ח יהודה: ויאמר יהודה לאונן בא
אל-אשת אחיך ובס אתה
ט והקם זרע לאחיה: וידע אונן
כי לא לו יהיה הזרע והיה אם-
בא אל-אשת אחיו ושחת
ארצה לבלתי נתן-זרע לאחיו:
י וירע בעיני יהודה אשר עשה
יא וימת גם-אתו: ויאמר יהודה
לתמר כלתו שבי אלמנה בית-
אביך עד-יגדל שלה בני כי

אמר פן-ימות גם-הוא כאחיו
ותלך תמר ותשב בית אביה:
יב וירבו הימים ותמת בת-שוע
אשת-יהודה וינחם יהודה
ויעל על-גזזי צאנו הוא וחירה
יג רעהו העדלמי תמנתה: ויגד
לתמר לאמר הנה חמיק עליה
יד תמנתה לגז צאנו: ותסר בגדי
אלמנותה מעליה ותכס בצעיף
ותתעלף ותשב בפתח עינים
אשר על-דרך תמנתה כי
ראתה כי-גדל שלה והוא לא-
ט נתנה לו לאשה: ויראה יהודה
ויחשבה לזונה כי כסתה פניה:
טו ויט אליה אל-הדרך ויאמר
הבה-נא אבוא אליך כי לא
ידע כי כלתו הוא ותאמר מה-
י תתן-לי כי תבוא אלי: ויאמר
אנכי אשלח גדי-עזים מן-
הצאן ותאמר אם-תתן ערבון
יח עד שלחה: ויאמר מה הערבון
אשר אתן-לך ותאמר חתמה
ופתילה ומטה אשר בידך
ויתן-לה ויבא אליה ותהר
יט לו: ותקם ותלך ותסר
צעופה מעליה ותלבש בגדי
כ אלמנותה: וישלח יהודה את-
גדי העזים ביד רעהו העדלמי
לקחת הערבון מיד האשה
כא ולא מצאה: וישאל את-אנשי

6. ויקח - ואבד יהודה אמרה לער בכרו ואיסמהא תמר:
7. ויהי - וכאן ער בכיר יהודה ראדי פי חצרת אללה
ומוותו אללה: 8. ויאמר - וקאל יהודה לאונן דכול אלא
זוגית אבך וסליפהא ותבית נסל לאבך: 9. וידע - ועריף
אונן אין לם לו יכון נסל ויכון אנכאן איגא אלא זוגית אכו
ויתליף טריקו על ארץ ליליס יעטי נסל לאכו: 10. וידע -
וציעיב פי חצרת אללה אלדי ציניע ומוות איצא אלו:
11. ויאמר - וקאל יהודה לתמר כנתו גליסי ארמליה בית
אבוכי חיתא יכבר שלה בני אין קאל לילא ימות איצא הוא
כי אכוותו ומציית תמר וגלסית בית אבוהא: 12. וירבו -
וכתרו אלאיאם ומתית בינית שוע זוגית יהודה ותסלא
יהודה וטיליע עלא גאז גנאמו הוא וחירה רפיקו אלעדולמי
לתמנת: 13. ויגד - ותכבר לתמר קאיילא הוודא חמוויך
טליע לתמנת ליגז גנאמו: 14. ותסר - וזולית אתיאב
(א) רימליתא מן עליהא ותגטית פיל יזאר ולתאפית
וגלסת פי מפרק טיריק אלדי עלא דריק לתמנת אין נצרת
אין כיביר שלה והיא לם אנעטת לו לל אמרה: 15. ויראה
- ונצרהא יהודה וחסבהא ליזנייה אין גאטית וגהא:
16. ויט - ומל אליהא אלא אלטריק וקאל תהאיירי הלן
אגי אליכי אין לם עיריף אין כנתו היא וקאלית איש תעטי
לי אין תיגי אליי: 17. ויאמר - וקאל אנא אבעת גידי
מאעז מן אלגנאם וקאלית אנכאן תעטי רהן חיתא בעותך:
18. ויאמר - וקאל איש אלרהן אלדי אעטי ליכי וקאלית
כתמך וחרמך ועצייתך אלדי פי ידך ועטא ליהא ואיגא
אליהא וחבלית לו: 19. ותקם - וקמית ומציית וזאולית
יזרהא מן עליהא ולבסית אתיאב רימליתא: 20. וישלח
- ובעת יהודה אלא גידי מאעז פי יד רפיקו אלעדולמי
ליאכוד אלרהן מן יד אלאמרה ולם וגדהא: 21. וישאל -
וסאל אלא ארגל מכנהא קאיילא ווין מהיירא היא פי טיריק

אלערב גאייה מן גלעד וגמלהון מחמלין שמע וטרייק
ובלוט מציין ליניזלו למצר: 26. ויאמר - וקאל יהודה
אלא אכוותו איש טמע אין נקתול אלא אכונא ונגטי אלא
דמו: 27. לבו - תעו ונביעו לל ערב וידינא לא תכון פי
אין אכונא לחמנא הוא וסמעו מינו אכוותו: 28. ויעברו -
ופתו ארגל מדינים תיגאר וסחבו וטלעו אלא יוסף מן
אלגיב ובעו אלא יוסף לל ערב פי עשרין פיצה וגאבו אלא
יוסף למצר: 29. וישב - וריגיע ראובן אלא (אלחבס)
אלגיב והוודא לים יוסף פיל גיב ושק אלא אתיאבו:
30. וישב - וריגיע אלא אכוותו וקאל אלולאד ליםו ואנא
וין אנא גאייה: 31. ויקחו - ואכדו אלא כתוניית יוסף
ודבחו עתות מאעזו וגטסו אלא אלכתונייה פיל דם:
32. וישלחו - ובעתו אלא אלכתונייה לימכראמיה וגאבו
אלא אבוהון וקאלו האדי וגידנא חקיק הלן כתוניית בנך
היא אנכאן לם: 33. ויכירה - וחקקהא וקאל כתוניית בני
וחסיה רדייה אכלתו כסף אנכסף יוסף: 34. ויקרע - ושק
יעקוב אתיאבו וגעל כיש פי חקווה וחזין עלא בנו אייאם
כתירין: 35. ויקמו - וקמו גמיע בנינו וגמיע בנאתו ליסלו
ומארד ליתסלא וקאל אין אנזיל אלא בני חזין לל קבר
וביכי עאליה אבו: 36. והמדנים - ואלמדנים בעו אלא
אלמצר לפוטיפר תוואשי פרעון ראיס אלגלידין:

לח

1. ויהי - וכאן פי דאליך אלוקת ונזיל יהודה מן ענד
אכוותו ומד חיתא רגול אלעדולמי ואסמו חירה: 2. וירא
- ונצר תם יהודה בינית רגול כנעני ואסמו שוע ואכדהא
ואיגא אליהא: 3. ותהר - וחבלית וולדית איבין וסמא
אלא סמו ער: 4. ותהר - וחבלית עאר וולדית איבין
וסמית אלא סמו אונן: 5. ותסף - ועוודית עאר וולדית
איבין וסמית אלא סמו שלה וכאן פי כזיב פי ולדתהא אלו:

לח

26. מה בצע - ב: איש טמע טאל ניסתפיד - מה בצע טמון יהא לנו
לתועלת, כת"א (מה טמון נתהני לנא). ג: איש פאידיה - מה תועלת.
27. לישמעאלים - לערבים, וכן ב, ושניהם בעקבות ת"א (לערבאי).
וישמעו - ג: וקבלו - וקיבלו. 28. כסף - ב: קירש - גרוש. ג: מותקאל
פוצא - שקל כסף. 31. שער - עתות - ב: עתוד. 33. טרף טרף -
נחמף, נגול, וכן ב, אך ג תרגם במדויק: פרס אנפרם.

לח

9. ושחת - ושיחת דרכו, וכן ג, כת"א (ומחבל אורחיה), וכן רס"ג: אפסד
סבילה. וראה צוקר 1959, עמ' 241. ב: ויתליף נסלו - ושיחת זרעו. וראה
ראב"ע: היה משחת זרע הקרי. 12. גזי - ג: גזאון - גזוי.
14. ותכס בצעיף ותתעלה - והתכסתה באזור והתעטפה, ומעין זה ב:

ואתגטית ביל איזר ותלפלפית. ג: ותגאטית פיל טלפאח ותלתמית -
והתכסתה ברעלה וכיסתה את פניה (מלבד עיניה). וראה רש"י: כסתה פניה,
שלא יכיר בה. וכן ראב"ע: טעמו, שהסתירה פניה. ורד"ק: כסתה פניה
בצעיף כדי שלא יכירה יהודה. תרגומנו וכן ב תרגמו צעיף - יזאר/איזר,
שהוא בנד המכסה את כל הגוף. ראה עליו בפירוט: דווי 1846, עמ' 24-46;
לוי 1935, עמ' 319-338; מאיר 1952, עמ' 70-74; סרמורשטיין 1954, עמ'
1-11; אבישור 1991, עמ' 27-29. ג תרגם "טלפאח", שהוא רעלה שחורה
ארוגה שניתן לעטוף בה את הראש, והיא יורדת ומשתפלת, וניתן להעלות
את שוליה ולכסות בה את הפנים כולל האף עד העיניים, והיא בשימוש,
בשם זה, בסוריה ובקיראק עד ימינו גם בקרב היהודים, אך בעיקר בקרב
הערבים. 16. הבה נא - בואי, וכן ג. ב: תהאיירי - היכוני. 21. הקדשה

חמישי
לטא

מקמה לאמר איה הקדשה
הוא בעינים על-הדרך ויאמרו
לא-היתה בזה קדשה:
כב וישב אל-יהודה ויאמר לא
מצאתיה וגם אנשי המקום
אמרו לא-היתה בזה קדשה:
כג ויאמר יהודה תקח-לה פן
נהיה לבוז הנה שלחתי הגרי
כד הזה ואתה לא מצאתה: ויהי
כמשלש חדשים ויגד ליהודה
לאמר זנתה תמר כלתה וגם
הנה הרה לזנונים ויאמר
כה יהודה הוציאה ותשרף: הוא
מוצאת והיא שלחה אל-
חמיה לאמר לאיש אשר-אלה
לו אנכי הרה ותאמר הכר-
נא למי החתמת והפתילים
ט והמטה האלה: ויכר יהודה
ויאמר צדקה ממני כי-על-כן
לא-נתתיה לשלה בני ולא-
כז יסף עוד לדעתה: ויהי בעת
לדתה והנה תאומים בבטנה:
כח ויהי בלדתה ויתן-יד ותקח
המילדת ותקשור על-ידו שני
כט לאמר זה יצא ראשונה: ויהי
כמשיב ידו והנה יצא אחיו
ותאמר מה-פרצת עליה פרץ
ל ויקרא שמו פרץ: ואחר יצא
אחיו אשר על-ידו השני
ויקרא שמו זרח:

ויוסף הורד מצרימה ס
ויקנהו פוטיפר סרים פרעה
שר הטבחים איש מצרי מיד
הישמעאלים אשר הורדהו
ב שמה: ויהי יהוה את-יוסף
ויהי איש מצליח ויהי בבית
ג אדניו המצרי: וירא אדניו כי
יהוה אתו וכל אשר-הוא עשה
ד יהוה מצליח בידו: וימצא
יוסף חן בעיניו וישרת אתו
ויפקדהו על-ביתו וכל-יש-לו
ה נתן בידו: ויהי מאז הפקיד
אתו בביתו ועל כל-אשר יש-
לו ויברך יהוה את-בית המצרי
בגלל יוסף ויהי ברכת יהוה
בכל-אשר יש-לו בבית
ו ובשדה: ויעזב כל-אשר-לו
ביד-יוסף ולא ידע אתו
מאומה כי אם-הלחם אשר-
הוא אוכל ויהי יוסף יפה-
ז תאר ויפה מראה: ויהי אחר
הדברים האלה ותשא אשת-
אדניו את-עיניה אל-יוסף
ח ותאמר שכבה עמי: וימאן
ויאמר אל-אשת אדניו הן
אדני לא ידע אתי מה-בבית
וכל אשר-יש-לו נתן בדי:
ט איננו גדול בבית הזה ממני
ולא-חשך ממני מאומה כי
אם-אותך באשר את-אשתו

שישי

ואין אעשה הרעה הגדלה
י הזאת וחטאתי לאלהים: ויהי
כדברה אל-יוסף יום | יום
ולא-שמע אליה לשכב אצלה
יא להיות עמה: ויהי כהיום הזה
ויבא הביתה לעשות מלאכתו
ואין איש מאנשי הבית שם
יב בבית: ותתפשהו בבגדו לאמר
שכבה עמי ויעזב בגדו בידה
יג וינס ויצא החוצה: ויהי
כראותה כי-עזב בגדו בידה
יד וינס החוצה: ותקרא לאנשי
ביתה ותאמר להם לאמר ראו
הביא לנו איש עברי לצחק בנו
בא אליו לשכב עמי ואקרא
טו בקול גדול: ויהי כשמעו כי-
הרימתי קולי ואקרא ויעזב
בגדו אצלי וינס ויצא החוצה:
טז ותנח בגדו אצלה עד-בוא
ז אדניו אל-ביתו: ותדבר אליו
כדברים האלה לאמר בא-אליו
העבד העברי אשר-הבאת לנו
יח לצחק בי: ויהי כהרימי קולי
ואקרא ויעזב בגדו אצלי וינס
יט החוצה: ויהי כשמע אדניו
את-דברי אשתו אשר דברה
אליו לאמר כדברים האלה
כ עשה לי עבדה ויחר אפו: ויקח
אדני יוסף אתו ויתנהו אל-
בית הסהר מקום אשר-אסורי

אסורי

אלדי מווגוד לו פיל בית ופיל חקליה: 6. ויעזב - ותרך גמיע אלדי לו פי יד יוסף ולם יעריף מעו שאיי פלאכין אלטועאם אלדי הוא אכיל וכאן יוסף חסין צורה וחסין אלמנער: 7. ויהי - וכאן בעד אלכלם הדולי ורפעית זוגית אסתאדו אלא עיונהא אלא יוסף וקאלית טגיע מעי: 8. וימאן - ומראד וקאל אלא זוגית אסתאדו הוודא סידי לם יעריף מעי איש פיל בית וגמיע מווגוד לו סלם פי ידי: 9. איננו - ליסו עצים פיל בית הדא אכתר מיני ולם מנע מיני שאיי פלאכין ליכי פי אלדי אינתי זוגתו וכיף אענע אלדאוויה אלעצימיה האדי ואכטה קידם אלרב: 10. ויהי - וכאן כיתכילימהא אלא יוסף יום ולם סימיע אליהא ליטגיע ליזקה ליכון מעהא: 11. ויהי - וכאן כל יום הדא ואיגא לל בית ליצנע צניעתו וליס רגול מן ארגל אלבית תם פיל בת: 12. ותתפשהו - ומסכתו פי תובו קאיילא טגיע מעי ותרך תובו פי ידה והרב וכרג לברא: 13. ויהי - וכאן כינצורהא אין תרך תובו פי ידה והראב לברא: 14. ותקרא - ונאדית לארגל ביתה וקאלית ליהון קאיילא נצירו גאב לינא רגול יהודי ליתמצכר פינא איגא אללי ליטגיע מעי ונאדית פי צוט עצים: 15. ויהי - וכאן כיסמועו אין רפעת צוטי ונאדית ותרך תובו ליזקי והרב וכרג לברא: 16. ותנח - וחטית תובו ליזקא חיתא מגי אסתאדו אלא ביתו: 17. ותדבר - וכלמית אליה כי כאלם הדולי קאיילא איגא אללי אלעבד אליהודי אלדי גיבית לינא ליתמצכר פיי: 18. ויהי - וכאן כירפעי צוטי ונאדית ותרך תובו ליזקי והרב לברא: 19. ויהי - וכאן כיסמוע אסתאדו אלא כלם זוגתו אלדי כלמית אליה קאיילא כי כאלם הדולי ציניע לי עבדך ושתאד געבו: 20. ויקח - ואכד אסתאד יוסף אלו וגעלו אלא בית אלחבס מכאן אלדי

על אלטריק וקאלו לם כאנית הינא מהיירא ליזינא: 22. וישב - וריגיע אלא יהודה וקאל לם וגדתהא ואיצא ארגל אלמכאן קאלו לם כאנית הינא מהיירא ליזינא: 23. ויאמר - וקאל יהודה תאכוד ליהא לילא נסיר ליל בהדליה הוודא בעת אלגדי הדא ואנתא לם וגדתהא: 24. ויהי - וכאן כי מיקדר תלת שהור ותכבר ליהודה קאיילא זנית תמר כנתך ואיצא הוודה חבליה ליזינא וקאל יהודה טלעוהא ותחתריק: 25. היא טלעה והיא בעתית אלא חמוהא קאיילא לרגול אלדי הדולי לו אנא חבליה וקאלית חקיק הלאן למין אלכאתים ואלחראם ואלעצייה הדולי: 26. ויבר - וחקק יהודה וקאל תחקיק מיני אין על דאליך לם עטיתהא לשלה בני ולם עוויץ עאר ליערפהא: 27. ויהי - וכאן פי וקת ולדתהא והוודא תום פי בטנה: 28. ויהי - וכאן פי ולדתהא ומד יד ואכדית אלדאיה ורבטית עלא ידו כיט קרמיז הדא כרג אוולני: 29. ויהי - וכאן לם רגע ידו והוודא כרג אכו וקאלית איש קוית עליך קווייה וסמא סמו פרץ: 30. ואחר - ובעד כרג אכו אלדי עלא ידו כיט קרמיז וסמא סמו זרח:

לט

1. ויוסף תנזאל למצר ושתרא פוטיפר תוואשי פרעון ראייס גלידין רגול מצרי מיד אלערב אלדי נזאלו תם: 2. ויהי - וכאן אללה פי עון יוסף וכאן רגול מיאסר וכאן פי בית אסתאדו אלמצרי: 3. וירא - ונצר אסתאדו אין אללה מעו וגמיע אלדי הוא צאניע אללה מיאסיר פי ידו: 4. וימצא - ווגיד יוסף חץ פי חצרתו וכדאם אלו ווכלו עלא ביתו וגמיע מווגוד לו סלם פי ידו: 5. ויהי - וכאן מן חין ווכל אלו פי ביתו ועלא גמיע אלדי מווגוד לו וברך אללה אלא בית אלמצרי פי סבב יוסף וכאן ברכית אללה פי גמיע

חזקת עליך חזק, כפירוש רש"י.

לט

1. פריס - ב: טוואשי. הישמעאלים - אלערב, כת"א (ערבאי). 9. גדול - ב: כיכיר - נרדפים. לאלהים - לפני האלהים, כת"א (קדם ה'). 14. עברי - ב: עבראני, וכן: פסוק 17, מ 15.

- המוזמנת לזנות, וכן ב, וכן בפסוק 22. 25. תרה - ג: האמליה יא חיבליה - תרה או מעוברת. והפתילים - וכן לעיל פסוק 18, ואלחראם: והשמיכה. ראה ברתלמי 1935, עמ' 154. אונקלוס תרגם: שושיפא, ורשי פירש: שטלה, והרמב"ן הקשה על פירוש זה. שושיפא הוא כגד כסות כלשהו, ראה סקולוף 1990, עמ' 542. 29. מה פריצת עליך פרץ - מה

הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי־שֵׁם בְּבֵית
 כ"א הַסֵּהֶר: וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף
 וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חֲנוּ בְּעֵינָיו
 כ"ב שֶׁר בֵּית־הַסֵּהֶר: וַיִּתֵּן שֶׁר
 בֵּית־הַסֵּהֶר בֶּיֶד־יוֹסֵף אֶת
 כָּל־הָאֲסוּרִים אֲשֶׁר בְּבֵית
 הַסֵּהֶר וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר עֹשִׂים
 כ"ג שֵׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה: אִין | שֶׁר
 בֵּית־הַסֵּהֶר רָאָה אֶת־כָּל־
 מַאֲמָה בְּיָדוֹ בְּאֲשֶׁר יְהוָה
 אֵתָּו וְאֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה
 מְצַלִּיחַ:

שביעי
 מ"א וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ס
 חֲטָאוּ מִשְׁקָה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם
 וְהָאֶפֶה לְאֹדְנֵיהֶם לְמֶלֶךְ
 ב מִצְרַיִם: וַיִּקְצֹץ פְּרֻעָה עַל
 שְׁנֵי סְרִיסָיו עַל שֶׁר הַמִּשְׁקִים
 ג וְעַל שֶׁר הָאֹפִים: וַיִּתֵּן אֹתָם
 בְּמִשְׁמַר בֵּית שֶׁר הַטַּבָּחִים אֶל־
 בֵּית הַסֵּהֶר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף
 ד אֲסוּר שֵׁם: וַיִּפְקֹד שֶׁר הַטַּבָּחִים
 אֶת־יוֹסֵף אֹתָם וַיִּשְׁרֹת אֹתָם
 ה וַיְהִיו יָמִים בְּמִשְׁמַר: וַיַּחְלְמוּ
 חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ
 בְּלִילָה אֶחָד אִישׁ כִּפְתָּרוֹן
 חֲלֹמוֹ הַמִּשְׁקָה וְהָאֶפֶה אֲשֶׁר
 לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֲסוּרִים
 ו בְּבֵית הַסֵּהֶר: וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם
 יוֹסֵף בְּבֹקֶר וַיֵּרָא אֹתָם וַהֲנִם

ו זַעֲפִים: וַיִּשְׁאַל אֶת־סְרִיסֵי
 פְּרֻעָה אֲשֶׁר אֵתָּו בְּמִשְׁמַר בֵּית
 אֹדְנָיו לֵאמֹר מַדּוּעַ פְּנִיכֶם
 ח רָעִים הַיּוֹם: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
 חֲלוֹם חֲלַמְנוּ וּפְתָר אִין אֵתָּו
 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא
 לְאֱלֹהִים פְּתָרָנִים סִפְרוּ־נָא
 ט לִי: וַיֹּסֶפֶר שֶׁר־הַמִּשְׁקִים אֶת־
 חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בְּחֻלּוֹמִי
 י וַהֲנָה־גִפֶּן לִפְנֵי: וּבִגְפֶן שְׁלֹשָׁה
 שְׂרִיגִם וְהוּא כִּפְרָחַת עֲלֵתָה
 נֹצֶה הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלֵתִיהָ
 י"א עֲנָבִים: וְכֹס פְּרֻעָה בְּיָדִי וְאִקַּח
 אֶת־הָעֲנָבִים וְאֲשַׁחַט אֹתָם
 אֶל־כּוֹס פְּרֻעָה וְאִתֵּן אֶת־
 י"ב הַכּוֹס עַל־כֶּף פְּרֻעָה: וַיֹּאמֶר
 לוֹ יוֹסֵף זֶה פְּתָרָנוֹ שְׁלֹשֶׁת
 הַשְּׂרָגִים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם:
 י"ג בְּעוֹד | שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא
 פְּרֻעָה אֶת־רֹאשׁוֹ וְהִשְׁיבָהּ
 עַל־כֶּנֶף וְנָתַת כּוֹס־פְּרֻעָה בְּיָדוֹ
 כַּמִּשְׁפָּט הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיְתָה
 י"ד מִשְׁקָהוּ: כִּי אִם־זָכַרְתָּנִי אִתָּךְ
 כְּאֲשֶׁר יֵיטֵב לְךָ וְעֲשִׂיתָ־נָא
 עֲמָדִי חֶסֶד וְהִזְכַּרְתָּנִי אֶל־
 פְּרֻעָה וְהוֹצֵאתָנִי מִן־הַבַּיִת
 ט"ו הַזֶּה: כִּי־גָנַב גָּנַבְתִּי מֵאֶרֶץ
 הָעִבְרִים וְגַם־פֹּה לֹא־עֲשִׂיתִי
 מַאֲמָה כִּי־שָׂמוּ אֹתִי בְּבוֹר:
 ט"ז וַיֵּרָא שֶׁר־הָאֹפִים כִּי טוֹב פְּתָר

וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹסֵף אֶף־אֲנִי
 בְּחֻלּוֹמִי וַהֲנָה שְׁלֹשָׁה סְלֵי חִרִי
 י"ח עַל־רֹאשִׁי: וּבִסֵּל הָעֲלִיוֹן מִכָּל
 מֵאֵכֶל פְּרֻעָה מַעֲשֶׂה אֶפֶה
 וְהָעוֹף אֲכַל אֹתָם מִן־הַסֵּל
 י"ח מֵעַל רֹאשִׁי: וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר
 זֶה פְּתָרָנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַסֵּלִים
 י"ט שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם: בְּעוֹד |
 שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פְּרֻעָה אֶת־
 רֹאשׁוֹ מֵעֲלִיקָה וְתִלָּה אוֹתָהּ
 עַל־עַץ וְאֲכַל הָעוֹף אֶת־בְּשָׂרָהּ
 כ מֵעֲלִיקָה: וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
 יוֹם הַלְדָּת אֶת־פְּרֻעָה וַיַּעַשׂ
 מִשְׁתָּה לְכָל־עֲבָדָיו וַיִּשָּׂא
 אֶת־רֹאשׁ | שֶׁר הַמִּשְׁקִים וְאֶת־
 רֹאשׁ שֶׁר הָאֹפִים בְּתוֹךְ עֲבָדָיו:
 כ"א וַיֵּשֶׁב אֶת־שֶׁר הַמִּשְׁקִים עַל־
 מִשְׁקָהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל־כֶּף
 כ"ב פְּרֻעָה: וְאֵת שֶׁר הָאֹפִים תִּלָּה
 כ"ג כְּאֲשֶׁר פָּתַר לָהֶם יוֹסֵף: וְלֹא־
 זָכַר שֶׁר־הַמִּשְׁקִים אֶת־יוֹסֵף
 וַיִּשְׁכַּחְהוּ:

מקץ
 מ"א וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרֻעָה ס
 חֲלָם וַהֲנָה עֲמֹד עַל־הַיָּאֵר:
 ב וַהֲנָה מִן־הַיָּאֵר עֲלֵת שֶׁבַע
 פְּרוֹת יָפוֹת מְרֹאָה וּבְרִיאֹת
 ג בָּשָׂר וְתַרְעִינָה בְּאֶחָד: וַהֲנָה
 שֶׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֲלוֹת
 אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיָּאֵר רַעוֹת מְרֹאָה

וגעלת אלא אלכאס עלא כף פרעון: 12. ויאמר - וקל לו יוסף הדא תפסירו תלת דוורין תלאת איהאם הימה: 13. בעוד - פי עד תלת איהאם ירפע פרעון אלא ראסך וירגעך עלא מרכזך ותגעל כס פרעון פי ידו כי חכים אלאוולאני אלדי כינית סקא: 14. כי - פלאכין דכירני מעך כאלדי יחסן לך ותצנע הלואן מעי פצל ותדכירני אלא פרעון ותכרגני מן אלבית הדא: 15. כי - אין סרק נסרקת מן ארץ אליהוד ואיצא הינה לם צניעית שאיי אין געלו אלי פיל חבס: 16. וירא - ונצר ראייס אלכיבזין אין חסין פסר וקאל אלא יוסף איצא אנא פחלאמי והוודא תלת טבאק ביץ עלא ראסי: 17. ובסל - ופי טבק אלפוקאני מן גמיע מאכול פרעון צניעית כאבו ואלטיר אכיל ליהון מן טבק מן עלא ראסי: 18. ויען - וגווב יוסף וקאל הדא תפסירו תלת טבאק תלאת איהאם הימה: 19. בעוד - פי עאד תלאת איהאם ירפע פרעון אלא ראסך מן עליך ויצלוב אלך עלא אלכזוק ויכול אלטיר אלא לחמך מן עליך: 20. ויהי - וכאן פי יום אלתאלית יום אוולדיה פרעון וציניע צייפיה לגמיע עבירו ורפע אלא ראס ראייס אלסקין ואלא ראס ראייץ כיבזין פי וצט עבירו: 21. וישב - ורגע אלא ראייס אלסקין עלא סקיו וגעל אלכאס עלא כאף פרעון: 22. ואת - ואלא ראייס כיבזין צלב כאלדי פסר ליהון יוסף: 23. ולא - ולם דכר ראייס אלסיקין אלא יוסף וניסי:

מא

1. ויהי - וכאן מן חיד סנתין זמאן ופרעון חילים והוודא מקו ואקיף עלא בחר ניל: 2. והנה - והוודא מן בחר ניל טלעת סבע בקרת חסנת אלמנצאר וסמאן לחם ורעיו פיל כנרק: 3. והנה - והוודא סבע בקרת אכרת טלעת וראהון

חבס אלמאליך מחבוסין וכאן תם פי בית אלחבס: 21. ויהי - וכאן אללה פי עון יוסף ומאייל אליה פצל וגעל חאדו פי חצרות ראייס בית אלחבס: 22. ויתן - וגעלראייס בית אלחבס פי יד יוסף אלא גמיע אלמחבוסין אלדי פי בית אלחבס ואלא גמיע אלדי צנעין תם הוא כאן צאניע: 23. אין - ליס ראייס בית אלחבס נאציר אלא גמיע שאיי פי ידו פי אלדי אללה מעו ואלדי הוא צאניע אללה מייציר:

מ

1. ויהי - וכאן בעד אלכאלם הדולי כטיו סקא מליך מצר ואלכבאז לאסתאדהון למליך מצר: 2. ויקצף - וסכט פרעון עלא תנין תוואשיתו (עלא תנין תוואשיתו) עלא ראייס סקיין ועלא ראייס כבזין: 3. ויתן - וגעל ליהון פיל חבס בית ראייס אלגלדין אלא בית אלחבס מכאן אלדי יוסף מחבוס תם: 4. ויפקד - ווכל ראייס גלדין אלא יוסף מעהון וכדמהון וכאנו סניה פיל חבס: 5. ויחלמו - וחלמו חלאם תנינהון רגול חלאמו פי ליליה וחדיה רגול כי תפסיר חלאמו אלסקא ואלכאבו אלדי למליך מצר אלדי מחבוסין פי בית אלחבס: 6. ויבא - ואיגא אליהון יוסף פיל ציביח ונצר ליהון והוודהון מגצבין: 7. וישאל - וסאל אלא תוואשי פרעון אלדי מעו פיל חבס בית אסתאדו אליש וגכון רדיין אליוס: 8. ויאמרו - וקאלו אליה חלם חלמנא ומפסיר ליס לו וקאל אליהון יוסף הוולא לל רב תפסיר חכו הלואן לי: 9. ויספר - וחבא ראייס סקיין אלא חלמו ליוסף וקאל לו פי חלאמי והוודא דלייה קידמי: 10. ובגפן - ופיל דלייה תלאת דוורין והיא נבתית טלעית עקד סתאוו ענאקידהא עיניב: 11. וכוס - וכס פרעון פי ידי ואכרת אלא אלעיניב ועצרת ליהון אל כאס פרעון

22. ויתן - ב: וסלם - וסמר.

מ

6. זעפים - וכן ג. ב: טכורין - נרדפים. 8. לאלהים - ב: מן קידם אלרב - טלפני האלהים, כת"א (מן קדם ה'). 10. נצח - ב: זחר - פריחת. ג: ליטין אפרעית וראד זחרהא - כאשר פרחו ניצני פריחת. 13. ישא פריעה את ראשך - בג: יקבאל פרעון אלא חיסאכך - יקבל פריעה את חשבונך,

וכן פסוק 20. כנך - וכן ב. ג: מרתיבתאך - נרדפים. 16. חרי - לבנים, וכן ב. ג: טבכשאת - מחוררות. 17. העליון - ב: אלעאלי. 19. עץ - אלכזוק, וכן ב, והוא עץ בעל קצה חד שמוקיעים עליו חיבי מיתה. ג: כשביה - עץ.

מא

2. באחו - תעלה. בג: פיל טרעא - בטרעה, וכן בפסוק 18.

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005